

Sumināsim mūsu tautas redzamākos darbiniekus

Latvijas tautas bankas 1937. gada izdevumā „Latviešu kooperatīvais kredīts” tiek apskatīta arī Latgales kredītkooperatīvu attīstības gaita pirms un pēc kara. Apcerējumā minēts, kad un kādos apstākļos nodibināti pirmie kredītkooperatīvi Latgalē un kā viņi attīstījās.

Latgales latvieši tiek pie kredītkooperatīviem tikai pēc 1905. gada. Viena no pirmajām un rosigākām Latgales latviešu krāj-aizdevu sabiedrībām nodibinās **Līvānos** 1909. gadā. Tai paša gadā nodibinātas vēl Rozenmuižas un Borkovas krāj-aizdevu sabiedrības.

Par 1909. g. nodibināto **Līvānu** krāj-aizdevu sabiedrību atrodam sekojošas interesantas ziņas: „Sabiedrības dibināšanas vajadzību radīja tā laika saimnieciskie apstākļi. Pēc 1905. gada Krievijas valdība caur Valsts zemes banku uzpirka **Līvānu** apkārtnes muižu zemes un tur novietoja krievus, leniņceji nīkuļoja, un turīgākie latvieši bieži koloniatiešiem piešķirtās zemes atpīrka. Tā radās vajadzība pēc kredītiem. Šī vajadzība kļuva vēl lielāka, kad sākās sādžu zemju sadalīšana viensētās. Krāj-aizdevu sabiedrības dibināšanu ierosināja mācītājs V. Treibšo, pagasta darbvedis V. Daškevičs, A. Zvanītājs un J. Šteinbriks. Sevišķi lieli nopelni sabiedrības dibināšanā un pirmakara darbībā mācītājam V. Treibšam. Sabiedrības dibināšanu un kredītišanu atbalstīja tā laika Krievijas valsts bankas sīkkredīta inspektors A. Āboliņš.”

Kara gados sabiedrības darbība tika pārtraukta, grāmatas aizsūtītas uz Krieviju,

stipri cietuši arī sabiedrības īpašumi. Katram izbeidzoties sabiedrības darbība tika atjaunota, īpašumi savesti kārtībā. Arī šo lielo darbu veic sabiedrības dibinātājs mācītājs V. Treibšo un valdes loceklis A. Veigurs.

Līvānu krāj-aizdevu sabiedrības dibinātājs prāvests V. Treibšo savās atmiņās par sabiedrības dibināšanu un darbību raksta: „1905. g. barons V. Koris, kam Krustpils, **Līvānu** un Ungurmuižas pagastos piederēja pa 48.000 desetinu zemes, 40.000 desetinās pārdeva Krievijas valsts zemes bankai ar tādu noteikumu, ka puse no minētās kopplatības jāpārdod tālāk vietējiem latviešu zemniekiem. Banka šo noteikumu neievēroja. No 1907. g. līdz 1909. pirkto zemi sadalīja atsevišķās saimniecībās un pārdeva no apkārtnējiem pagastiem un no dziļās Krievijas ataicinātām krievu ģimenēm. Viņu bija pie divi simti. Latviešu zemnieki, kas šo zemi bez pārtraukuma bija rentējuši vairākus gadus desmitus — pat līdz 50 gadiem — bez zēlastības tika izdzīti. Atņēvējiem krievi, lai labāki varētu nostiprināties savās jauniegūtajās saimniecībās, valdība izniedza pabalstu ēku celšanai, nepieciešamā inventāra iegādāšanai un t. t. Latviešu zemnieka paspārnē tajā pašā laikā perinājās vienmēr lielāks un lielāks trūkums. Tomēr latviešu centīgais gars nezaudēja cerību. Ar lielu enerģiju tas meklēja izeju no grūtā materiālā stāvokļa. Daudzi no izdzītiem zemniekiem aizklīda uz plašo Krieviju, Sibīriju, citi atkal tepat dzimtenē meklēja iegūt „savu kaktiņu, savu stūrīti zemes”. Nabadzība

bija liela.

Ap šo pašu laiku **Līvānu** pagasts iesāka sadalīties viensētās. Trūcīgajam zemniekam arī ar te bija jānes savi upuri: bija vajadzīga nauda. Viņam pašam tās nebija. Kur nu tagad rast izeju?

1909. g. decembrī uz šo rindīgu rakstītāja ierosinājumu nodibinājās **Līvānu** krāj-aizdevu sabiedrība. Par savu galveno mērķi viņa spranda — palīdzēt vietējiem latviešu zemniekiem. Darbs sākumā bija ļoti grūts, jo biedru bija maz un kase tukša. Sabiedrības vienīgie līdzekļi — iemaksātā paju nauda 10 rbļ. no personas. Enerģija tomēr nezauda. Visi biedrībā darbojās tautas labā. Neviena no biedrības valdes locekļiem nesagēma atalgojumu. Gandrīz līdz lielajam pasaules karam visi strādāja par brīvu. Vienīgais atalgojuma — priekš palīdzēt apspiestajiem”.

Tuvojas Latvijas valsts pastāvēšanas 20 gadu diena — 18. novembris. Katram latviešu patriotam, ar priekšā stāvošiem lielajiem mūsu valsts 20 gadu pastāvēšanas svētkiem, jāpārdomā visa, kas sekmēja neatkarīgās valsts nodibināšanu. Šī gadījumā mēs visi zemu noliecām galvas mūsu tautas Vadoņa priekšā, kas jau pirms kara cīnījās par latviešu zem-

nieku un visas latviešu tautas tiesībām, kas nodibināja Latvijas valsti, kas sagatavoja 1934. g. 15. maija vēsturiskos notikumus.

Runājot par novadu tautas darbiniekiem, šeit mēs nevaram neminēt sirmo prāvestu V. Treibšo. Prāvestam V. Treibšam lieli nopelni kredītkooperācijas veicināšanas laukā pirmakara gados, bet ne mazāki nopelni materiālās un garīgās kultūras laukā vispār. Prāvests V. Treibšo pirmakara gados **Līvānu** pagastā un plašajā apkārtnē bija izcilākais tautas atmodas darbinieks, kas stiprināja latvisko garu, kas skubināja zemniekus sūtīt bērnus skolās, bet pašu zemnieku jaunatni būt stipriem un modriem garā un censties pēc kultūras. Un ja pašlaik **Līvānu** pagasts Latgalē skaitās viens no augstāk stāvošiem kā kulturalā tā arī materiālā ziņā, tad šeit lieli nopelni prāvestam V. Treibšam. Personīgi man nāk prātā 1913. gads, kad **Līvānu** krāj-aizdevu sabiedrībā, prāvesta V. Treibšo vadībā, notika tautas nama iesvētīšana ar sekojošu teatra izrādi. Šī sarīkojumā pirmo reizi **Līvānos** pirmakara gados tika nodziedāta tautas lūgšana: „Dievs, svētī Latviju” (tātad laikā „Dievs, svētī Baltiju”).

Latvijas valsts pastāvēšanas 20 gadu svētku priekšvakarā un gatavojoties šiem svētkiem, atceroties mūsu tautas izcilākos darbiniekus, atbrīvotāju — mūsu armiju, nepaiesim garām arī prāvestam V. Treibšam. Pašlaik prāvests V. Treibšo dzīvo Kalupē. Novēlēsim prāvestam V. Treibšam vēl ilgus gadus strādāt tautas druvā!